

**CONSILIUL SUPERIOR AL
MAGISTRATURII**

**Judecătoria Orhei
sediul Rezina**

MD5400, or.Rezina str.Voluntarilor 3
Tel: 0 254 2-56 -16, 0 2542-56-10
www.jrz.justice.md; e-mail:jrz@justice.md

**SUPERIOR COUNCIL OF
MAGISTRACY**

**Orhei Court
Rezina headquarters**

MD5400 city of Rezina, Voluntarilor 3 str.
Tel: 0 254 2-56-16 , 0 254 2-56-10
www.jrz.justice.md; e-mail:jrz@justice.md

29.01.2021nr.77

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Vă transmitem alăturat pentru examinare, sesizarea părții în proces Badicico Petru (dosar nr.21ji-231/2020) privind controlul conformității unor prevederi ale art.71 și art.91 din Codul penal cu normele constituționale.

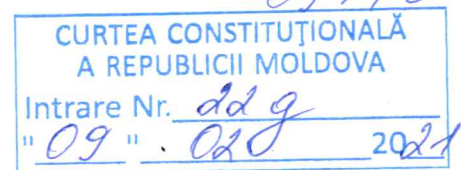
Anexă:

- Încheierea privind sesizarea Curții Constituționale pe 2 file
- Îsesizarea privind excepția de neconstituționalitate pe 11 file.

Cu înalte considerații,

Judecător

Igor NEGREANU

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

**str. Alexandru Lăpușneanu № 28,
Mun. Chișinău MD-2004,
Republica Moldova**

SESIZARE

PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A

***Capitolul VII PEDEAPSA PENALĂ alin.(1) art.71 (Detențiunea pe viață) și alin.(5) art.91
Cod Penal al Republicii Moldova.***

Prezentată în conformitate cu *articolul 135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituția RM*

I – AUTORUL SESIZĂRII:

1. Nume/Denumire - Petru
2. Prenume - BADICICO

II -OBIECTUL SESIZĂRII:

1. Prezenta sesizare privind excepția de neconstituționalitate are ca obiect controlul constituționalității sintagmei „*Detenția pe viață care constă în privarea de libertate a condamnatului „pentru tot restul vieții”*”, din prevederile *alin.(1) art.71CPalRM*, introdus prin *Legia Nr.985-XV din 18aprilie2002*, și care este în contradicere cu sintagma prevăzută la *alin.(5) art.91CP al RM*, „*Persoana care execută pedeapsa detențiunii pe viață „poate fi eliberată condiționat” de pedeapsă înainte de termen dacă instanța de judecată v-a considera că nu mai există necesitatea executării de mai departe a pedepsei și dacă această persoană a executat efectiv cel puțin 30 de ani de închisoare, fără a se lua în calcul compensarea privilegiată a zilelor de muncă*”, introdus prin *Legia Nr.985-XV din 18 aprilie 2002, cu modificările ulterioare introduse prin LEGE Nr.277/2008 din 18 decembrie 2008, Publicat la: 24.02.2009 în Monitorul Oficial*, deasemenea vine în contradicere cu *art.1 alin.(3); art.4 alin.(1) și(2); art.8 alin.(1); art.16; art.23 alin.(2); atr.26 alin.(1) și(2); art.54 din Constituția RM*.
2. Analizând legislația penală națională în ansamblu și în concordanță cu prevederile *Constituției RM* și a actelor internaționale la care Republica Moldova este parte, nu sunt clare următoarele prevederi, mai mult, ele sânt în contradicere, astfel:

alin.(1) art.71 CPalRM, spune contrar că: „*Detențiunea pe viață constă în privarea de libertate a condamnatului „pentru tot restul vieții”*, iar *alin.(5) art.91 CP al RM* prevede: „*Persoana care execută pedeapsa detențiunii pe viață „poate fi eliberată condiționat” de pedeapsă înainte de termen dacă instanța de judecată va considera că nu mai există necesitatea executării de mai departe a pedepsei și dacă această persoană a executat efectiv cel puțin 30 de ani de închisoare fără a se lua în calcul compensarea privilegiată a zilelor de muncă*”.
3. Aceste două norme de drept prevăzute de codul penal se contrazic între ele și aplicarea eliberării condiționată față de persoanele condamnate la detenție pe viață nu poate fi aplicată nicidecum, atât timp cât se contrazic între ele.
4. Mai mult, dat fiind faptul că aceste două norme penale se contrazic între ele, ele nu sânt clare și prevederile stipulate la *alin.(5) art.91CPalRM* sânt formale și neaplicabilă, astfel avem o criză la aplicabilitatea legislației penale, ceea ce într-un stat de drept este inacceptabil.
5. Ca exemplu în cauză similare: România a pus o forță cu mult mai mare și a implementat în legislația sa și *Recomandarea Comitetului de Miniștri a UE Rec (2003)22* privind eliberarea condiționată, care este bazată și pe *Rezoluția (76)2 UE* din 17.02.1976, în care s-a menționat că, întreținerea persoanei în penitenciar peste 15 ani negativ influențează asupra condamnatului ce privește starea lui psihică și mentală, și din acest caz Legiuitorul României a adoptat prin:

art.56 CP al RO „Regimul detenției pe viață, constă în privarea de libertate pe o durată „nedeterminată” și se execută potrivit legii privind executarea pedepselor” iar apoi prin, art.99CP al RO „Condițiile eliberării condiționate în cazul detenției pe viață”

(1) Eliberarea condiționată în cazul „detenției pe viață poate fi dispusă” dacă:

a) *Cel condamnat a executat efectiv 20 de ani de detenție;*

Din normele penale a României avem o *claritate* între pedeapsa detenției pe viață și eliberarea condiționată a condamnatului pe viață, ceea ce în legislația penală națională avem doar contrazicere între aceste două norme penale prevăzute la *alin.(1) art.71 CPalRM*, în comun cu *alin.(5) art.91 CPalRM*.

6. Astfel, în *Hotărârea Nr.14 din 27.05.2014* Curtea Constituțională a indicat printre altele, la *pct.78* că, „*legea penală constituie un ansamblu de reguli juridice, formulate într-o manieră clară, concisă și precisă*”. La *pct.79* din raportul de la *Veneția* privind preeminența dreptului (adoptată la cea de-a 86 Sesiune Plenară, 25-26 martie 2011) s-a stabilit că: conform *articolul 23 alin.(2) din Constituție* implică adoptarea de către legislator a unor legi *accesibile, previzibile și care oferă garanții împotriva abuzurilor*.

III –EXPUNEREA PRETINSEI ÎNCĂLCĂRI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ADUSE ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII – articolul 39 alin.(2) lit.d)

(13)

1. **Prevederi relevantele Constituției Republicii Moldova (M.O., 1994, Nr.1) sânt următoarele:**

Articolul 1. Statul Republica Moldova

(3) *Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sânt garantate.*

Articolul 4. Drepturile și libertățile omului

- (1) *Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică inconcordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.*
- (2) *Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.*

Articolul 8. Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internațional

(1) *Republica Moldova se obligă să respecte Cartea Organizației Națunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.*

Articolul 16. Egalitatea

- (1) *Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.*
- (2) *Toți cetățenii Republicii Moldova sânt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.*

Articolul 23. Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

(2) *Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.*

Articolul 26. Dreptul la apărare

(1) *Dreptul la apărare este garantat.*

(2) *Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.*

Articolul 54. Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) *În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.*

(2) *Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sânt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.*

(3) *Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.*

(4) *Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății. (Art. 54 în redacția Legii Nr. 351-XV din 12.07.2001, în vigoare din 02.08.2001).*

2. Prevederile relevante a Codului Penal (întrodus prin Legia Nr. 985-XV din 18.04.2002):

Articolul 1. Legea penală a Republicii Moldova

(3) *Prezentul cod se aplică în conformitate cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale actelor internaționale la care Republica Moldova este parte. Dacă există neconcordanțe cu actele internaționale privind drepturile fundamentale ale omului, au prioritate și se aplică direct reglementările internaționale.*

Articolul 3. Principiul legalității

(1) *Interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii penale sânt interzise.*

Articolul 4. Principiul umanismului

(1) *Întreaga reglementare juridică are menirea să apere, în mod prioritar, persoana ca valoare supremă a societății, drepturile și libertățile acesteia.*

(2) *Legea penală nu urmărește scopul de a cauza suferințe fizice sau de a leza demnitatea omului. Nimeni nu poate fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante.*

Articolul 61. Noțiunea și scopul pedepsei penale

(1) *Pedeapsa penală este o măsură de constrângere statală și un mijloc de corectare și reeducarea condamnatului ce se aplică de instanțele de judecată, în numele legii, persoanelor care au săvârșit infracțiuni, cauzând anumite lipsuri și restricții drepturilor lor.*

(2) *Pedeapsa are drept scop restabilirea echității sociale, corectarea și resocializarea condamnatului, precum și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni atât din partea condamnaților, cât și a altor persoane. Executarea pedepsei nu trebuie să cauzeze suferințe fizice și nici să înjosească demnitatea persoanei condamnate.*

Articolul 71. Detențiunea pe viață

(1) *Detențiunea pe viață constă în privarea de libertate a condamnatului „pentru tot restul vieții”.*

Articolul 91. Liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen

(5) *Persoana care execută pedeapsa detențiunii pe viață „poate fi eliberată condiționat” de pedeapsă înainte de termen dacă instanța de judecată va considera că nu mai există necesitatea executării de mai departe a pedepsei și dacă această persoană a executat efectiv cel puțin 30 de ani de închisoare, fără a se lua în calcul compensarea privilegiată a zilelor de muncă.*

3. ARGUMENTE ÎN SPRIJINUL SESIZĂRI BAZATE PE LEGISLAȚIA ȘI PRACTICA INTERNAȚIONALĂ:

Principalele Standarde Internaționale ale Drepturilor Omului relevante pentru detențiunea pe viață.

1. Protecția Drepturilor Omului pentru persoanele aflate în detenție este reglementată de mai multe documente ale *ONU* și ale *Consiliului European*.
2. Astfel, standardele privind Drepturile Omului în vigoare pentru deținuții cu perioade lungi de detenție sau detențiune pe viață, au stat la baza concentrării doar pe domeniile principale care urmează să fie îmbunătățite în viitor și a încercă să prezinte cele mai bune practici din alte țări cu privire la respectarea standardelor.
3. Cele mai importante documente internaționale care abordează drepturile omului subliniază demnitatea umană ca valoare de bază. Declarația Universală a Drepturilor Omului subliniază în articolul 1 că „Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și drepturi”.
4. Conform *Pactului Internațional cu privire la drepturile civile și politice (ICCPR)*, pe care Republica Moldova a ratificat la 26 ianuarie 1993 și potrivit Constituției Republicii Moldova prin care este obligată să o pună în aplicare, prevede că:
Art.1 Toate persoanele private de libertate vor fi tratate cu omenie și respectând demnitatea inerentă a ființei umane [...]. ICCPR subliniază că scopul penitenciarului ar trebui să fie reabilitarea condamnaților și întoarcerea lor în societate, altfel spus „reformarea și reabilitarea socială”.
5. De asemenea, în preambulul *Protocolului Nr.13 al Convenției Europene pentru Drepturile Omului privind abolirea pedepsei cu moartea*, pe care Republica Moldova a ratificat-o, se menționează că: „Abolirea pedepsei cu moartea este esențială pentru protejarea acestui drept și pentru recunoașterea deplină a demnității inerente a tuturor ființelor umane”.
6. Astfel, scopul detenției trebuie să fie reabilitarea condamnaților și întoarcerea lor în societate, lucru care este accentuat în *Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice* și în mai multe *Recomandări ale Consiliului European*.
7. Deasemenea, Instrumentele *Consiliului European* scos în evidență faptul că, pe lângă pedeapsă, politica penală europeană urmărește, de asemenea, reabilitarea condamnaților la privați de libertate și oferirea perspectivelor de liberare printr-o abordare individualizată, un regim progresiv, facilitând condițiile de detenție cât mai mult posibil care să fie similare celor din afara acesteia.
8. Standardele în materie de protecția a drepturilor persoanelor aflate în detenție exprimă angajamentul de a trata deținuții în mod *corect și just*. Toate persoanele private de libertate (*inclusiv persoanele condamnate la detențiune pe viață*) au dreptul la respectarea drepturilor lor care sânt consfințite în legislația *Internațională și Europeană*.

9. Astfel, de la prima încercare de a stabili standarde pentru penitenciare (*Ansamblul de norme minime ale ONU pentru tratamentul deținuților în 1955 și ulterior Normele Europene minime, standard pentru tratamentul deținuților R (73)5 aprobate de Comitetul de Miniștri în 1973*), corpul de standarde a evoluat datorită și în urma schimbărilor la nivel de societate, de ideologii, cercetări și cele mai bune practici.
10. În 1987, *Regulile Europene pentru Penitenciare* au fost revizuite cu atenție pentru a asigura „o abordare coerentă a managementului și tratamentului deținuților”. De atunci, *Regulile Penitenciare Europene* au căpătat un statut tot mai important. Acestea sânt, în mod periodic, citate de către *Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO)* și *Comitetului European pentru Prevenirea Torturii (CPT)*.
11. În ceea ce privește pregătirea pentru liberare și liberarea condiționată a deținuților condamnați la detențiune pe viață, cele mai *relevante, pertinente și cuprinzătoare* instrumente *Europene* sunt:
- *Recomandarea Rec (2003)23 a comitetului de miniștri către statele membre cu privire la managementul deținuților condamnați pe viață și la termene lungi;*
 - *Recomandarea Rec (2003)22 a comitetului de miniștri către statele membre cu privire la liberarea condiționată;*
 - *Regulile Penitenciare Europene adoptate în 2006, care au înlocuit Recomandarea Nr. R (87)3;*
 - *Recomandarea Rec (2014)3 a comitetului de miniștri către statele membre privind infractorii periculoase.*
12. În 2012, standardul privind perspectiva de liberare în jurisprudența *CtEDO* a evoluat de la simpla „existență a unui sistem care prevede examinarea posibilității de liberare” la unul bazat pe o revizuire care ar permite să se i-a în considerare dacă există motive penologice pentru continuarea detenției și dacă aceasta este justificată (*Vinter, par. 119*).
13. În ceea ce privește perioada minimă de detenție prevăzută înaintea unei reexaminări, Curtea a declarat că se află în marja de apreciere a statelor membre. Însă, nu a ezitat să menționeze că există un sprijin clar în țările *Europene* pentru un „mecanism dedicat care să garanteze o revizuire după 25 de ani” (*Vinter, par. 120*).
14. Curtea de la Strasbourg a mai susținut că, nu impune o revizuire după 25 de ani de detenție, ci doar constată o tendință, ce este confirmată de decizia în (*cazul Bodein vs. Franței*). Curtea a mai statuat că detenția pe viață cu un termen de revizuire după 30 de ani este compatibilă cu art.3 CEDO.

Standardelor Drepturilor Omului în cazul deținuților condamnați la detențiune pe viață prin prisma jurisprudenței CEDO în baza Convenției (CEDO)

15. Conform *art.4* din Constituția Republicii Moldova, tratatele internaționale prevalează asupra legislației naționale în eventualitatea existenței unui conflict între acestea.
- Articolul 46 par.(1)* din *CEDO* prevede că „*Înaltele Părți Contractante se angajează să se conformeze Hotărârilor definitive ale Curții în litigiile în care ele sânt părți*”.
- Aceste obligații trebuie privite și în contextul deciziei explicative a *CSJ* care prevede că judecătorii ar trebui să țină seama și de jurisprudența *Curții Europene* în ceea ce privește și alte state (*HOTĂRĂREA Plenul Curții Supreme de Justiție din 09 iunie 2014 cu nr.3 „Cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale*”).

Analiza legislației și practica moldovenească prin intermediul obiectivelor jurisprudenței CEDO și ale Recomandărilor Consiliului European.

16. În continuare vă atrag atenția la jurisprudenței CEDO cu privire la detențiunea pe viață, care se referă la *Standardul privind perspectiva de liberare*.
17. În ultimii ani, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a elaborat o jurisprudență largă privind condițiile de detenție și sentințele nedeterminate, bazate pe *art.3* din *Convenție*. *S-a constatat că detenția pentru întreaga viață, fără posibilitatea de a reduce sentința nu este compatibilă cu art.3 CEDO.*

Articolul 3 al CtEDO prevede că „Nimeni nu poate fi supus torturii sau unor tratamente sau pedepse inumane sau degradante”.

18. În anul 2007, Curtea a precizat că impunerea unei pedepse cu detențiunea pe viață pentru un infractor adult nu este, în sine, interzisă sau incompatibilă cu *articolul 3* (*Kafkaris vs. Ciprului, CtEDO 97*). Cu toate acestea, o sentință pe viață de *jure* sau de *facto* ireductibilă ar putea să nu fie compatibilă cu *art.3* al CEDO (*Kafkaris vs. Ciprului, CtEDO 97*).
19. Pentru a determina dacă o pedeapsă ce presupune detențiunea pe viață într-un anumit caz poate fi considerată ireductibilă, Curtea a încercat să verifice dacă se poate spune că un deținut condamnat la detențiune pe viață are vre-o perspectivă de liberare (*Kafkaris 98*)
20. Un factor care trebuie luat în considerare la evaluarea perspectivelor de liberare (*reductibilitatea unei sentințe*) este existența unui sistem care să permită eliberarea (*Kafkaris99*)
21. Curtea a menționat că nu poate impune statelor un sistem, dar acesta ar trebui să permită liberarea *de jure* și *de facto*.

În legislația națională *alin.(5) art.91 CP* al RM, prevede că, condamnatul la detenție pe viață poate fi eliberat, totuși această normă de drept întră în *concordanță* cu prevederile *alin.(1) art.71 CP* al RM, și este inaplicabilă, având un caracter *pur formal* (*exemplu, la detenție pe viață sânt mai multe persoane care deja execută pedeapsa peste 30 de ani, ne cătând că au fost condamnați din legea veche al red.1961*). Această situație este contrară legislației Internaționale la care Republica Moldova este parte.

22. *Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și Tratatelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT), în cel dea 25-lea Raport General, publicat în 2016, cu privire la Situația prizonierilor cu condamnări pe viață.*

23. "67". În al 11-lea Raport General privind activitățile sale în anul 2000, CPT a analizat pe scurt problema prizonierilor cu condamnări pe viață și pe termen lung.

Comitetul și-a exprimat îngrijorarea în special pentru faptul că acești prizonieri nu au în general condiții materiale adecvate, activități și contact uman, și că sânt adesea *supuși unor restricții speciale*, care pot conduce la exacerbarea efectelor dăunătoare ale încarcerării lor pe termen lung.

Comitetul consideră că a venit timpul pentru revizuirea situației prizonierilor cu condamnări pe viață din Europa, bazându-se pe experiența acumulată de-a lungul vizitelor din ultimii 15 ani și luând de asemenea în considerare dezvoltările la nivel European și Universal, în special *Recomandarea Rec (2003)23 a Comitetului de Miniștri al Consiliului European privind tratamentul aplicat de administrația penitenciarelor prizonierilor cu condamnări pe viață și pe termen lung*".

24. "68". Pentru CPT, o condamnare pe viață reprezintă o sentință pe „*durată nedeterminată*” impusă de un tribunal imediat după condamnarea pentru o infracțiune penală, care necesită

ținerea în închisoare a prizonierului, fie pentru restul vieții sale naturale, fie până la eliberarea în urma unui proces judiciar, cvasi-judiciar, executiv sau administrativ, care consideră că prizonierul nu mai reprezintă un risc pentru populație.

Perioada minimă care trebuie efectuată înainte ca un prizonier să beneficieze pentru întâia oară de o eliberare condiționată diferă de la țară la țară, cele mai mici fiind de 12 ani (e.g. *Danemarca* și *Finlanda*) și de 15 ani (e.g. *Austria*, *Belgia*, *Germania* și *Elveția*), iar cea mai mare fiind de 40 de ani (e.g. *Turcia*, în cazul unor infracțiuni multiple evidente).

Majoritatea țărilor care impun condamnări pe viață au o perioadă minimă între 20 și 30 de ani.

În jurisdicțiile *Regatului Unit*, perioada minimă de închisoare este decisă de judecător la momentul sentinței; legea nu prevede o perioadă minimă absolută în această privință.

Alte câteva țări (e.g. *Bulgaria*, *Lituania*, *Malta*, *Olanda* și pentru anumite infracțiuni, *Ungaria*, *Slovenia* și *Turcia*) nu au un sistem de liberare condiționată pentru prizonierii condamnați pe viață, astfel încât pe viață poate însemna chiar pe viață (*vezi deasemenea paragraful 73*).

Pe de altă parte, este demn de menționat că un număr de state membre ale *Consiliului Europei* nu au în legislație pedeapsa cu închisoare pe viață. În schimb, pentru cele mai grave infracțiuni, au pedepse pe termen lung, cuprinse de obicei între 20 și 40 de ani.

De exemplu *Andora*, *Bosnia și Herțegovina*, *Croația*, *Muntenegru*, *Portugalia*, *San Marino*, *Serbia*, *Slovenia* și *Spania*. În plus, pedepsele cu închisoarea pe viață nu au fost niciodată impuse în practică în *Islanda* și *Lihtenstein*".

25. "73". După cum s-a menționat *supra*, în mai multe state membre ale *Consiliului Europei*, o persoană poate fi condamnată la închisoare pe viață fără a avea vre-o perspectivă de liberare condiționată. Acest lucru este cunoscut drept „condamnare pe viață fără drept de apel". *CPT* a criticat principiul însuși al acestor sentințe în mai multe rapoarte ale vizitelor, exprimându-și serioase rezerve asupra faptului că o persoană condamnată la închisoare pe viață este considerată definitiv ca periculoasă și este privată de orice speranță de liberare condiționată (*pe motiv doar pe compasiune sau prin iertare*).

Comitetul afirmă că a încarcera o persoană pe viață, fără vre-o perspectivă reală de liberare este, în opinia sa, inuman.

Este de asemenea demn de menționat că și persoanele condamnate de *Curtea Penală Internațională* (ori de *tribunale speciale internaționale*) pentru cele mai grave infracțiuni, precum genocidul, crime de război și crime împotriva umanității pot în principiu să beneficieze într-o anumită fază de liberare (timpurie) condiționată".

26. *Curtea Europeană a Drepturilor Omului* a examinat în ultimii ani un număr de cazuri în care tribunalele din diferite țări au impus pedeapsa pe viață fără posibilitatea liberării timpurii sau condiționate și unde, dincolo de motivele de compasiune ori circumstanțele excepționale, o pedeapsă pe viață însemna că era aplicată pe viață.

Cea mai cunoscută Hotărâre a Curții de până acum, exprimată de Marea Cameră în (*cauza Vinter și alții vs. Regatul Unit*), afirmă că nu este compatibil cu demnitatea umană, și de aceea contrar *Articolului 3* din *Convenția Europeană privind Drepturile Omului*, ca un stat să priveze o persoană de libertate fără a-i da cel puțin șansa ca într-o zi să-și recâștige acea libertate. (*Vezi Vinter and Others vs. the United Kingdom [GC], numerele 66069/09, 130/10 și 3896/10, 9 iulie 2013*)

27. Trei consecințe importante pot fi desprinse din jurisprudența existentă a Curții. Legislația statelor membre trebuie să prevadă de acum înainte o perioadă din cursul executării pedepsei când va exista o posibilitate de revizuire a sentinței. În plus, statele membre trebuie să stabilească o procedură prin care sentința să fie revizuită. ...

28. "82". În plus, trebuie făcute toate eforturile posibile de a le oferi prizonierilor condamnați pe viață un regim creat pe necesitățile lor și de a-i ajuta să reducă nivelul de risc pe care îl reprezintă, de a minimiza daunele pe care sentințele nedeterminate le provoacă în mod necesar, de a-i păstra în contact cu lumea exterioară, și de a le oferi posibilitatea să fie redați comunității, asigurând garantarea în siguranță a acestei liberări, cel puțin în marea majoritate a cazurilor. În acest scop, trebuie să se pună în practică proceduri care să permită revizuirea sentinței. Bineînțeles, a avea o posibilitate pur formală de a cere liberarea după o anumită perioadă de timp nu este suficient; statele membre trebuie să i-a măsuri, în principal prin felul în care sânt tratați prizonierii condamnați pe viață, ca această posibilitate să fie reală și efectivă".

IV – EXPUNEREA CERINTELOR AUTORULUI SESIZĂRII– articolul 39 alin.(2) lit.e)

(14)

29. Pornind de la cele expuse *supra*, ținând cont de faptul că calitatea legii penale prin prisma clarității și previzibilității acesteia este o condiție esențială, pentru excluderea ori căruia *contrazicere*.
30. În opinia mea, sintagma „pe tot restul vieții” prevăzut la *alin.(1) art.71CPalRM, contravinecu art.1 alin.(3); art.4 alin.(1) și (2); art.8 alin.(1); art.16 alin.(1) și (2); art.23 alin.(2); art.26 alin.(1) și (2); art.54 din Constituția RM, și contrară* normelor Internaționale la care Republica Moldova este parte.

Conform prevederi relevante ale Hotărârii Curții Constituționale Nr.2 din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin.(1) lit.a) și g) din *Constitutia Republicii Moldova* sânt următoarele:

31. "76". Prin urmare, în momentul în care judecătorul ordinar constată sau este invocată de către părți o anumită incertitudine privind constituționalitatea actului aplicabil, aceasta este obligat să demareze procesul de exercitare a controlului constituționalității."
32. "82". Curtea reține că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții":
- (1) Obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la *articolul 135 alin.(1) lit.a)* din Constituție;
 - (2) Excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
 - (3) Prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
 - (4) Nu există o Hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.
33. "83". Curtea reține că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale. Astfel, judecătorii ordinari nu sânt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, de cât doar în condițiile menționate la paragraful 82".
34. "86". Curtea reține că, prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către instanța de contencios constituțional, judecătorul ordinar ar dobândi prerogative improprii instanței judecătorești.
35. Deasemenea, Curtea Constituțională în *pct.3 al Hotărârii Nr.7 din 13 februarie 2001*, „Pentru controlul constituționalității prevederilor *art.82 și art.223* din Codul de procedură penală” de asemenea accentuat că „*având în vedere dispozițiile art.31 alin.(1) și (3) din Legea cu*

privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională exercită nu numai controlul constituționalității actelor normative contestate, dar examinează și sensul atribuit acestora în practica aplicării lor de către organele de drept” *Directiva 2012/13/UE*, care se referă la dreptul la informare al apărării în cadrul procedurilor penale.

36. Nu putem găsi nici un motiv din care *art.20* din Constituție ar trebui interpretat diferit. Prin urmare, *art.20* din Constituție este aplicabil în toate cauzele. *Art.20 alin.(2)* din Constituție este formulat în termeni imperativi și nu admite limitarea dreptului de acces la justiție.
37. Admit totuși că, în situații excepționale, dreptul de acces la justiție poate suferi limitări implicite (*a se vedea decizia CEDO în cauza Amihalachioaie vs. Moldovei*). Totuși, aceste limitări trebuie temeinic justificate, în termenii *art.54* din Constituție, adică să fie prevăzute de lege, să urmărească un scop legitim și să fie proporțional scopului legitim urmărit.
38. Astfel, până în prezent nu există o hotărâre a Curții Constituționale, având ca obiect examinarea constituționalității a sintagmei „pentru tot restul vieții” prevăzută la *alin.(1) art.71CP* al *RM*.
39. Astfel, condițiile de formă pentru sesizarea Curții Constituționale în cauză sânt întrunite. Din aceste motive, în temeiul *art.135 alin.(1) lit.a)* din Constituție și conform Hotărârii Curții Constituționale *Nr.2* din *9 februarie 2016* pentru interpretarea *art.135 alin.(1) lit.a)* și *g)* din Constituția *RM*,

SOLICIT:

1. Ridicarea excepției de neconstituționalitate a sintagmei „pentru tot restul vieții” prevăzută la *alin.(1) art.71 CP* al *RM*
2. Judecătoria Orhei (sediul Rezina) să emită o Încheiere cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a sintagmei „pe tot restul vieții” prevăzută la *alin.(1) art.71 CP* al *RM* și să suspende judecarea cauzei până la examinarea de către Curtea Constituțională a excepției de neconstituționalitate.
3. Judecătoria Orhei (sediul Rezina) să prezinte direct în adresa Curții Constituționale prezenta sesizare de ridicare a excepției de neconstituționalitate.
4. Curtea Constituțională să declare ca fiind neconstituțională sintagma „pentru tot restul vieții” prevăzută la *alin.(1) art.71CP* al *RM*

V – EXPUNEREA DATELOR SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII– articolul 39 alin.(2) lit.f)

(15)

40. Fiind parte la procesul de judecată de la Judecătoria Orhei (sediul Rezina) pe Cauza cu *Nr.1-20113191-38-21 ji-15092020-1 din 15.09.2020* inițiat de mine în baza *art.469 alin.(1) pct.17-18CPP* al *RM*.
41. Eu, Badicico Petru Vasile, prin Sentința Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 08 decembrie 2005 a.n., pronunțată pe cauza *Nº 1-11/05* am fost condamnat la pedeapsa „detentie pe viață” prevăzută la *art.71 CP* al *RM*, „care constă în privarea de libertate a condamnatului pentru tot restul vieții”.
- Pedeapsa stabilită de Curtea de Apel Chișinău a fost menținută și prin Decizia Curții Supreme de Justiție din 25.04.2006.

VI – DOCUMENTE ANEXATE – articolul 39 alin. (2) lit. g)

(16)

42. Consider că nu este necesară anexarea a carorva acte la prezenta Sesizare.

VII -DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA – articolul 39 alin. (2) lit. h)

(17)

43. Declar pe Onoare că informațiile care au fost expuse în prezenta Sesizare sânt exacte.

12.11.2020

condamnat pe viață - **Petru BADICICO**

(semnătura autorului sesizării)

Dosar nr.21 ji-231/2020

Încheiere

28.01.2021

or.Rezina

Judecătoria Orhei sediul Rezina, Republica Moldova

Instanța de judecată avînd în componență: președinte de ședință,
judecător desemnat cu atribuții ale judecătorului de instrucție, Igor Negreanu
Grefier, Natalia Catarău

Cu participarea:

Reprezentantului Penitenciarului nr.17 Rezina Ghenadie Bulhac

Petiționarului Badicico Petru

Apărătorului Tudor Banu

examinînd în ședință judiciară publică plîngerea condamnatului Badicico Petru cu privire la aplicarea față de el a prevederilor art.469 alin.(1) pct.17) din Codul de procedură penală

a constatat

Pe rolul instanței de fond se află spre examinare cauza nominalizată *supra*.

Obiect al examinării constituie dezacordul petiționarului cu răspunsurile primite de la administrația Penitenciarului nr.17 Rezina la cererile sale privind pregătirea pentru liberare condiționată înainte de termen.

Potrivit petiționarului, *administrația Penitenciarului Nr.17 Rezina nu a examinat cererea sa conform conținutului, și nu i-a dat o explicație juridică - ci doar una formală. ..cu privire la faptul ce ține de suspiciunile și neclarităților care au apărut la punerea în executare a pedepsei sale, și anume, lipsa de normă legislativă ce ține de condamnării la detenție pe viață, stipulate la CAPITOLUL VII PEDEAPSA PENALĂ art.71 alin.(1) CP al RM (Detențiunea pe viață) în comun cu art.91 alin.(5) CP al RM (Liberarea condiționată de pedeapsă sub formă detenția pe viață înainte de termen)".*

Astfel, la data de 03.08.2020, s-a adresat cu o cerere către conducerea Izolatorului de Urmărire Penală Nr.17 Rezina, (cărui i-a fost aplicat Nr.B-1785), care a solicitat conform art.23 din Constituție al RM, ca Serviciul Juridic al Izolatorului de Urmărire Penală Nr.17 Rezina, să-i dea o explicație juridică cu privire la: alin.(1) art.71 CP al RM (Detențiunea pe viață, constă în privarea de liberare a condamnaților „pentru tot restul vieții”, și alin.(5) art.91 CP al RM (Liberarea condiționată de pedeapsă sub formă detenția pe viață înainte de termen, „deținuții pe viață poate fi liberat condiționat” de pedeapsă înainte de termen dacă instanța de judecată considera că nu mai există necesitatea executării de mai departe a pedepsei și dacă această pedeapsă a executat efectiv cel puțin 30 de ani de închisoare, fără a se lua în calcul compensarea privilegiată a zilelor de muncă), (priviți anexa 1, fila 1-3)

La data de 04.09.2020, am primit răspuns de la IP-17 Rezina sub Nr.2/B1785/2020, care acest răspuns a fost formal lipsit de argumente juridice, care nu a fost nici-o claritate cu privire la întrebarea rădicată de mine. (priviți anexa 2, fila 4)

Conform Sentinței Curții de Apel Chișinău din data de 08.12.2005, pronunțate pe Cauza № 1-11/05, eu Badicico Petru Vasile 29.04.1982 a.n., a fost condamnat la „detențiune pe viață”.

Pedeapsa stabilită de Curtea de Apel Chișinău, a fost menținută și prin Decizia Curții Supreme de Justiție din 25.04.2006.

Conform alin.(1) art.71 CP al RM (Detenția pe viață) (1) Detențiunea pe viață constă în privarea de libertate a condamnatului „pentru tot restul vieții.

Conform alin.(5) art.91 CP al RM (Liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen) (5) Persoana care execută pedeapsa „detențiunii pe viață poate fi liberată condiționat" de pedeapsă înainte de termen dacă instanța de judecată va considera că nu mai există necesitatea executării de mai departe a pedepsei și dacă această persoană a executat efectiv cel puțin 30 ani de închisoare, fără a se lua în calcul compensarea privilegiată a zilelor de muncă.

În, alin.(1) art.71 CP al RM este stipulat că: „detenția pe viață constă în privarea de libertate a condamnatului „pentru tot restul vieții", adică condamnatul nu poate fi liberat nici într-un caz, iar în, alin.(5) art.91 CP al RM este stipulat că: „persoanele care execută pedeapsa detenției pe viață poate fi liberată condiționat de pedeapsă înainte de termen dacă a executat efectiv cel puțin 30 de ani....

Astfel, avem două norme de drept care sânt în contradicere una cu alta, mai mult ca atât, este în contradicere cu normele de drept Internaționale la care Republica Moldova este parte.

Această contradicere se obsearvă numai atunci când citești legislația altui stat, și anume: art.56 CP al RO și art.99 CP al RO unde este expres zis că: „detenția pe viață este „o durată nedeterminată" cu drept de eliberare peste 20 de ani".

În Codul Penal al României nu sânt în contradicere între atr.56 CP al RO și art.99 CP al RO, iar în legislația națională alin.(1) art.71 CP al RM și alin.(5) art.91 CP al RM se deosebește considerabil după sens și conținut și dă o dovadă de contradicere.

Astfel, în legislația penală a României: art.56 CP al RO ..Regimul detenției pe viață" „detenția pe viață constă în privarea de libertate „pe o durată nedeterminată" și se execută potrivit legii privind executarea pedepselor";

Art.99 CP al RO ..Condițiile eliberării condiționate în cazul detenției pe viață" (1) Liberarea condiționată în cazul detenției pe viață poate fi dispusă, dacă: a) cel condamnat a executat efectiv 20 de ani de detenție; (2) De la data eliberării condiționate, condamnatul este supus unui termen de supraveghere de 10 ani.

România în cauza similară a pus o forță cu mult mai mare și a implimentat în legislația sa și Recomandarea UE Rec (2003) 22, care este bazată și pe Rezoluția (76) 2 UE din 17.02.1976, unde este indicat că, întreținerea în Penitenciar peste 15 ani, negativ influințează asupra condamnatului ce privește starea lui psihică și mentală. Aceste Acte Internaționale urma și Republica Moldova să le implementeze în Legislația Națională așa cum este parte la organele Internaționale.

Astfel, norma de drept națională în cauza sa nu este clară atunci când un articol zice „detenția pe viață constă în privarea de libertate a condamnatului „pentru tot restul vieții", iar alt articol prevede că „deținutul pe viață poate fi liberat condiționat peste 30 ani".

Aceste contradicere din Legislația Națională, duc la o încălcare fundamentală a drepturilor sale garantate atât de Legislația Național, cât și Actelor Internaționale la care Republica Moldova face parte.

De fapt, în realitate în Republica Moldova sânt adoptate Legii neclare și contrare ale art.23 din Constituția RM, cum și pur formale, de care eu nu pot beneficia nici într-un caz și nici-o odată.

Invocă condamnatul prevederi relevante ale Constituției următoarele: Articolul 1, 4, 8, 16, 20, 23, 26, 54.

În ședința de judecată, petiționarul a înaintat instanței o cerere prin care a solicitat sesizarea Curții Constituționale în vederea verificării constituționalității prevederilor art.71 și art.91 din Codul penal, anexînd la cerere și sesizarea propriuzisă.

Apărătorul său a susținut cererea iar reprezentantul Penitenciarului nr.17, a lăsat la discreția instanței de judecată admiterea cererii privind sesizarea Curții Constituționale.

Instanța de judecată atestă că excepția de neconstituționalitate reprezintă o procedură de inițiere de către instanțele ordinare de judecată, la inițiativa părților sau din oficiu, a controlului conformității unei legi sau a unui alt act normativ, cu normele constituționale, în cazul în care există incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul instanței de judecată.

Potrivit articolului 135 alin. (1) din Constituție, Curtea Constituțională exercită controlul constituționalității: a) legilor și hotărârilor Parlamentului; b) decretelor Președintelui Republicii Moldova; c) hotărârilor și ordonanțelor Guvernului. Excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată de către *instanța de judecată din oficiu*, care, respectând principiul supremației Constituției, nu este în drept să aplice o normă în privința căreia există incertitudini de constituționalitate sau de către *părțile în proces, inclusiv reprezentanții acestora*, drepturile și interesele cărora pot fi afectate prin aplicarea unei norme neconstituționale la soluționarea cauzei.

La caz, instanța de judecată constată că obiectul excepției se încadrează în categoria actelor prevăzute de art. 135 alin.(1) lit.a) din Constituție, excepția este ridicată de către o parte în proces, anterior Curtea nu s-a mai expus pe marginea unui atare obiect iar prevederile contestate sunt aplicabile soluționării cauzei.

În aceste condiții, instanța de judecată consideră întemeiată cererea petiționarului, dând curs acesteia.

În conformitate cu prevederile art.41 și 342 din Codul de procedură penală, instanța de judecată

dispune

Admite cererea petiționarului Badicico Petru și transmite Curții Constituționale spre examinare sesizarea privind controlul constituționalității unor prevederi ale art.71 și 91 din Codul penal.

Încheierea nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,
Judecătorul

Igor Negreanu

